

اطلاعات شخصی تان (مثل جنسیت یا سن) موجب ورود به گروهی در تلگرام یا وبگاه است. آیا اطلاعات غلط دادن مصدق دروغ اخلاقی نیست؟ آیا احساس ناامنی می‌تواند مجوز ارائه اطلاعات غلط در فضای مجازی باشد؟ و...؟

بررسی اخلاقی احراز هویت در فضای مجازی

عدم احراز هویت و انتخاب اختیاری گمنامی در فضای مجازی می‌تواند با یکی از سه هدف زیر باشد:

الف. گمنامی با هدف پیشبرد فعالیت یک کنشگر؛

ب. گمنامی با هدف محافظت از شخص ناشناس (گمنامی دریافت‌کننده)؛

ج. گمنامی فرایند: این نوع گمنامی را می‌توان به فرایندی خاص احواله داد. گمنامی به منظور رعایت بی‌طرفی در آزمون‌ها، پژوهش‌ها و... از مصادیق این گمنامی است.

پاسخ خودتان را برای سؤال زیر درباره هریک از گزینه‌های «الف»، «ب» و «ج» بنویسید. بعد از بحث احراز هویت در درس دوازدهم، پاسختان را ارزیابی کنید.
«انتخاب گمنامی به صورت اختیاری و عدم احراز هویت در چه مواردی غیراخلاقی است؟»

۳-۲. رعایت نکردن اصول اخلاقی

اصول اخلاقی همانند سپری در مقابل آسیب‌های اخلاقی، کنشگر فضای مجازی را در مقابل خطاهای اخلاقی حفظ می‌کنند. به طور کلی، کنشگری که براساس اصل احترام، ناقض حریم خصوصی کاربران دیگر نیست به مراتب کمتر دچار خطا و آسیب اخلاقی می‌شود (هرچند در برخی موارد محدود و حساس، او نیز وظیفه خود را نداد).

۳-۳. قرار گرفتن در معرض دوراهی‌های اخلاقی

مراد از دوراهی یا تعارض اخلاقی موقعیتی است که در آن خود را بر سر دوراهی می‌یابیم؛ از

طرفی گویی راه سومی وجود ندارد و از طرف دیگر انتخاب هریک از آن دو به نوعی خلاف اخلاق می‌نماید.^۱

فرض کنید کنشگری در فضای مجازی باید از فیلترشکن استفاده کند. برای مثال، محققی برای ارتقای سطح دانش خود، که ثمره‌اش منفعت رساندن به جامعه است، اخلاقاً خود را موظف می‌بیند به وبگاه‌هایی مراجعه کند که برخی از آن‌ها فیلتر شده‌اند و چاره‌ای جز استفاده از فیلترشکن ندارد، ولی این کار نادیده گرفتن قوانین کشور است^۲ و کاری غیراخلاقی محسوب می‌شود، چراکه این کار از یک سو نوعی نقض پیمانی است که بین او به عنوان یک شهروند و حکومت منعقد شده‌است و از سوی دیگر، دست‌کم در نگاه فایده‌گرایانه، مراعات قانون منفعت بیشتری دارد تا مراعات نکردن آن و «احتمال این‌که در جامعه‌ای تابع قانون، خوشحالی به حداکثر برسد و رنج به حداقل، بیشتر است از جامعه‌ای که بی‌قانون است».^۳

◆ تمرين

پاسخ خود را به تعارض اخلاقی میان استفاده از فیلترشکن و نقض پیمان ملت / حاکمیت (نقض قانون) در کلاس به گفت و گذازید.

نکته مهم

انتخاب کردن و موجه ساختن یکی از راه حل‌های ممکن مسئله اخلاقی را «تصمیم اخلاقی» گویند. انتخاب به این معناست که نباید در میان ارائه راه حل‌های موجود سردرگم بمانیم. مثلاً از بین چند راه حل موجود، نباید دو راه حل آخر را انتخاب کنیم، بلکه باید مهم‌ترین راه حل را برگزینیم. موجه بودن یعنی این‌که ما توضیح معقولی برای این کارمان داشته باشیم، والا دچار خطای اخلاقی خواهیم شد.

شناخت اصول اخلاقی برای کنشگری اخلاقی در فضای مجازی و پاییندی به آن‌ها می‌تواند اولًا در بروز نیافتن و ثانیاً در حل تعارض اخلاقی مؤثر باشد.

۱. فرامرز قراملکی، **اخلاق حرفه‌ای**، ص ۲۹۵

۲. ماده‌یک قانون جرائم رایانه‌ای به این مسئله اشاره دارد: «هرکس به طور غیرمجاز به داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی‌ای که به وسیله تدبیر امنیتی حفاظت شده‌است دسترسی یابد، به جبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج میلیون ریال تا بیست میلیون ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد».

۳. با اندکی تغییر، برگفته از: حسین علی رحمتی و حمید شهریاری، «فیلترینگ و دشواره تزاحم اخلاقی»، ص ۱۲

۳-۴. اختلال در تعهد و مسئولیت حرفه‌ای

فقدان تخصص لازم و کافی درمیان کنشگر فضای مجازی، احتمال خطای اخلاقی را افزایش می‌دهد. فرض کنید یک تولیدکننده محتوا در فضای مجازی، به دلیل ناآشنایی با سبک‌های تولید محتوا، در معرض ورود به حریم خصوصی دیگران قرار بگیرد. نمونه‌ای این مورد را می‌توان در کاربران غیرحرفه‌ای اینستاگرام و شبکه‌های اجتماعی دیگر دید.

۳-۵. بی‌بالاتی اخلاقی دعوت‌کننده به اخلاق

شکی نیست که یکی از زننده‌ترین موارد بی‌اخلاقی جایی است که کسی دیگران را از برخی رذایل یا نقض اخلاقیات پرهیز دهد و خود مرتکب آن‌ها شود؛ این یعنی متعهد نبودن فاعل اخلاقی به محتوای پیام‌های اخلاقی خود. این پدیدهٔ رشت، طبق تصريح قرآن کریم، خداوند را به غضب می‌آورد.^۱

۳-۶. تضاد منافع^۲ (منفعت عمومی/ منفعت حرفه‌ای یا شخصی)

تعریف متداول «تعارض منافع» عبارت است از تعارض مجموعه‌ای از عوامل محیطی که ممکن است موجب قضاوت حرفه‌ای یا عملکردی گردد که منافع اولیه بی‌جهت و ناروا تحت تأثیر منافع ثانویه قرار گیرند.

بحث اخلاقی

یکی از مدیران صنعت برای اصلاح فرایندهای اداری، به قسمت IT سازمان دستور داده‌است تا امکان دسترسی غیرحضوری ارباب‌رجوع به خدمات را فراهم کنند. این مسئله از یک سو اتلاف زمان و انرژی ارباب‌رجوع را کاهش می‌دهد، ولی از سوی دیگر موجب تغییر نیرو در سازمان خواهد شد. مدیر سازمان در قبال بیکار شدن افراد با توسعه فناوری و فضای مجازی در سازمان خود، مسئولیت اخلاقی دارد یا نه؟

۱. «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذْ تَقُولُونَ مَا لَا تَقْعُلُونَ كَبُرُّ مَقْتاً عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَقْعُلُونَ: ای کسانی که ایمان آورده‌اید، چرا سخنی می‌گویید که عمل نمی‌کنید؟ خداوند سخت به خشم می‌آید که چیزی بگویید و به جای نیاورید» (سوره صف، آیات ۲ و ۳).

2. Conflict of Interest